

Artur WEJKSZNER

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

ISLAMSKI FRONT WYZWOLENIA MORO I ABU SAJJAF. EWOLUCJA ISLAMSKIEJ AKTYWNOŚCI TERRORYSTYCZNEJ NA FILIPINACH

Ruchy secesjonistyczne na Filipinach

Historia Filipin nieodłącznie związana jest z istnieniem ruchów narodowowyzwoleńczych i secesjonistycznych. Południowa część tego kraju zdominowana została przez ugrupowania islamistyczne walczące o utworzenie państwa islamskiego. Prowinccje północne natomiast objęte były aktywnością partyzantki komunistycznej w postaci Narodowej Armii Ludowej (NPA – National People’s Army)¹. Oprócz przesłanek natury ideologicznej ważnymi zmiennymi mającymi wpływ na wzrost popularności ruchów secesjonistycznych na Filipinach są kwestie społeczno-ekonomiczne. Zdaniem E. Nagmy, istotnym czynnikiem wydaje się być w tym wypadku zarówno dysproporcja w rozwoju gospodarczym południa i północy kraju, jak też mające już endemiczny wymiar zjawisko korupcji².

Obszar Azji Południowo-Wschodniej należy do jednego z najważniejszych obszarów aktywności dżihadystów na przełomie XX i XXI wieku. Wśród państw objętych działaniami fundamentalistów islamskich na uwagę zasługują Filipiny i Indonezja. Geneza wpływów fundamentalistycznych w obu tych krajach wiąże się z okresem drugiej połowy XX wieku i rozprzestrzenianiem się idei wahhabistycznych za sprawą takich prekursorów jak Abduradžak Dżandżalani.

Niezmiernie popularny wśród secesjonistów o islamskiej proveniencji termin „bangsamoro”, oznaczający w istocie „naród islamski” jest zdaniem wielu badaczy neologizmem, który nie ma żadnego umocowania historycznego. Thomas McKenna twierdzi nawet, iż nie ma czegoś takiego jak „naród islamski”³. Sam termin „moro” pochodzący od hiszpańskiego słowa „moor” używany był w odniesieniu do wszystkich muzułmańskich grup czy klanów, których nie udało się podporządkować rządzącym wówczas Hiszpanom. Warto zauważyć istnienie trzech takich grup (Mananaos, Magu-

¹ A. R. L. Seachon, *Insurgencies in History: A Blueprint for Future Strategy*, „OG5 Digest”, October–December 2004, s. 16, http://www.army.mil.ph/OG5_articlesInsegencies.htm, sierpień 2010; por. E. Nagma, *Disarming the Bearer of the Sword: Delinking the Abu Sayyaf Group from the Global Insurgency*, NWC, Newport 2006, s. 3.

² E. Nagma, *Disarming the Bearer*, op. cit., s. 5–7.

³ T. M. McKenna, *Muslim Rulers and Rebels: Everyday Politics and Armed Separatism in Sothern Philippines*, University of California Press, Berkeley 1998, passim, cyt. za: Z. Abuza, *Militant Islam in Southeast Asia. Crucible of Terror*, Lynne Rienner Publishers, Boulder–London 2003, s. 34.

indanaos i Tausogs), pomiędzy którymi nigdy nie było porozumienia co do ostatecznego sposobu rozwiązania kwestii islamskiej na Filipinach.

Zauważyć należy ponadto korelację pomiędzy hasłami nacjonalistycznymi i islamiistycznymi. Jest to ważny element różnicujący dwa wymiary dżihadyzmu – lokalny i globalny. W przypadku pierwszego z tych wymiarów idee nacjonalistyczne są ważnym elementem ideologii, do której odwołują się dżihadyści. W przypadku Filipin związek ten widoczny jest w koncepcji rewersji⁴ na islam („Balik-Islam”). Opiera się ona na dwóch podstawowych założeniach. W wymiarze indywidualnym i uniwersalnym każdy człowiek ma prawo wyboru własnej wiary. Część osób będąca pod opieką rodziców czy innych opiekunów może być wychowywana w tradycji innej niż islamska. Każda jednostka zachowuje jednak prawo odbudowania relacji z Bogiem (*fitrah*)⁵. W wymiarze ogólnospołecznym, w tym zwłaszcza na Filipinach podnosi się argument, że islam zdobył popularność w tym kraju na długo przed chrześcijaństwem, stanowiąc religijne podwaliny sułtanatów Sulu i Maguindanao utworzonych na przełomie XV i XVI wieku⁷. Muzułmańscy nacjonaści mający na uwadze oba te argumenty podnoszą, że gdyby nie doszło do hiszpańskiej interwencji kolonialnej, islam objął by swoimi wpływami cały archipelag⁸.

W przypadku Filipin istnieją co najmniej cztery różne grupy osób zainteresowane rewersją. Pierwszą z nich stanowią dzieci z małżeństw mieszanych (np. chrześcijańsko-muzułmańskich) – tzw. „mestizo”⁹, popularnych zwłaszcza na Mindanao. Przejmują one dziedzictwo kulturowo-religijne swych ojców już w wieku dorosłym, rezygnując często z zalet zurbanizowanego stylu życia. Drugą grupę stanowią członkowie częściowo już zislamizowanych klanów (np. Subanen). Trzecią – wyznawcy innych religii (np. chrześcijaństwa), którzy w przejściu na islam widzą szansę na zapewnienie sobie bezpieczeństwa zamieszkując na obszarach zdominowanych przez mużulmanów. Czwartą wreszcie grupę tworzą powracający z zagranicy (w szczególności z państw regionu Zatoki Perskiej) robotnicy poddani już procesowi islamizacji w miejscach swego zarobkowania¹⁰. Jego świadectwem stało się utworzenie w 1990 r. w Arabii Saudyjskiej przez siedmiu filipińskich mużulmanów organizacji „Islamskie Studia Wezwania i Przewodnictwa” (ISWiP). Podstawowym celem tejże instytucji stało się gromadzenie środków finansowych na działalność misyjną na Filipinach. Polega ona m.in. na dystrybucji literatury islamistycznej tłumaczonej na język tagalski¹¹, promującej idee sala-

⁴ Z łac. *reversio*: powrót.

⁵ *Fitrah* – z arab.: czysta natura, którą Bóg początkowo obdarzył człowieka.

⁶ *Philippines Terrorism: The Role of Militant Islamic Converts*, Asia Report No 110, International Crisis Group, 19 December 2005, s. 2.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Słowo to po raz pierwszy użyte zostało w 1582 r. Oznacza „osobę o wymieszanej krwi”, osobę mającą zarówno europejskich, jak i nieeuropejskich przodków. Etymologicznie pochodzi od łacińskiego słowa „mixticius” – „mieszany”. W języku polskim używane jest słowo „metyś”; Merriam-Webster’s Online Dictionary, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/mestizo?show=0&t=1282892145>, sierpień 2010.

¹⁰ *Philippines Terrorism: The Role*, op. cit., s. 3.

¹¹ Język z rodziny języków malajsko-polinezyjskich, jeden z najważniejszych na Filipinach. Urzędowa nazwa języka brzmi „pilipino”. Używany przez ok. 13–15 mln osób, zamieszkujących centralne regiony Filipin.

fickie, w tym w szczególności brak tolerancji dla innowierców, zachodniego stylu życia i lokalnej tradycji muzułmańskiej¹².

ISLAMSKI FRONT WYZWOLENIA MORO – PRYMAT AKTYWNOŚCI PARTYZANCKIEJ NAD TERRORYSTYCZNĄ

Islamski Front Wyzwolenia Moro (IFWM) oficjalnie założony został w 1984 r. Jego geneza wiąże się z rozłamem, który dokonał się w ramach Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro w 1977 r. Wówczas to organizację opuścili islamiści opowiadający się za utworzeniem niepodległego państwa dla ludu Moro rządzonego zgodnie z prawem islamskim (*szariatem*)¹³.

Narodowy Front Wyzwolenia Moro (NFWM) założony został w 1971 r. przez Nura Misuarięgo. Poglądy wchodzących w jego skład muzułmanów związane były z trzema grupami idei. Po pierwsze wierzono, że lud Moro (a więc społeczność muzułmańska) tworzy odrębny naród (*bangsa*), zaś jego członków łączy nie tylko islam, ale także wspólne doświadczenia historyczne. Po drugie – twierdzono, że „naród islamski” (*bangsamoro*) dysponuje prawem do samostanowienia. Wreszcie po trzecie uważano, że Narodowy Front Wyzwolenia Moro ma obowiązek prowadzenia dżihadu przeciwko rządowi filipińskiemu¹⁴. W połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku NFWM partycypował w procesie pokojowym, który zaowocował utworzeniem na Mindanao Strefy Pokoju i Rozwoju (SPIR), Rady Pokoju i Rozwoju Południowych Filipin (RPIRPF) oraz wybraniem Misuarięgo na gubernatora Autonomicznego Regionu Muzułmanów z Mindanao (ARMM). Wydarzenia te w sposób jednoznaczny oznaczały przeniesienie działań NFWM z płaszczyzny zbrojnej na polityczną. Wybór takiego sposobu walki o sprawę muzułmańską spotkał się z głębokim niezadowoleniem radykalnych środowisk islamskich, w szczególności z organizacji Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro i Abu Sajjaf.

Za twórcę Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro uważa się Ustada Salamata Hazzima, który kierował organizacją aż do swojej śmierci w 2003 r. Pochodził on z bardzo religijnej rodziny. W Pagalungan – swoim rodzinnym mieście pracował jako bibliotekarz. W latach sześćdziesiątych XX wieku rodzice wysłali go na studia do Egiptu. Na uniwersytecie Al-Azhar podjął studia z zakresu filozofii islamu. Ukończył je w 1969 r. W Kairze dał się poznać jako aktywista działający w organizacji studenckiej sprzeciwiającej się reżimowi Marcosa na Filipinach¹⁵. Na początku lat siedemdziesiątych powrócił na Filipiny i włączył się w walkę polityczną, a później zbrojną o utworzenie państwa islamskiego, walcząc pod szyldem własnej, niezależnej organizacji – Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro.

¹² *Philippines Terrorism: The Role*, op. cit., s. 5.

¹³ Z. Abuza, *The Moro Islamic Liberation Front at 20: State of Revolution*, „Studies in Conflict and Terrorism”, Vol. 28, Issue 6, November/December 2005, s. 453.

¹⁴ A. R. L. Seachon, *Insurgencies in History*, op. cit., s. 16.

¹⁵ R. Amarille, *Government of the Republic of the Philippines – Moro Islamic Liberation Front Peace Talks. A Bold Move to Counter Terrorism*, U.S. Army War College, Carlisle 2006, s. 6.

Ideologia grupy stanowi kombinację idei nacjonalistycznych i islamistycznych. Główni ideolodzy organizacji negują stanowisko, iż IFWM jest organizacją ekstremistyczną. Zgadza się jednakże z tezą, iż wyznawane przez jej członków poglądy można uznać za fundamentalistyczne¹⁶. IFWM jest organizacją o religijno-politycznym charakterze, która w walce o najważniejsze cele wykorzystywała także terroryzm. Strategicznym celem wskazanym przez jej członków jest walka o wolność islamskiej społeczności zamieszkującej wyspę Mindanao oraz inne wyspy w archipelagu Sulu. Tworzący ją sunnici podkreślają wielowiekowe związki kulturowo-religijne kształtujące tożsamość muzułmanów z tego regionu świata. Spiowem odrębności etniczno-kulturowej stał się zaś w szczególności ruch narodowyzwolenczy podejmujący wysiłki walki o niepodległość ludu Moro także w XX wieku. Aktualne cele walki wiążą się zaś z oporem muzułmanów przeciwko represjom ze strony władz filipińskich, przeciwstawieniem się poczynaniom ograniczającym społeczne i religijne swobody oraz działaniami na rzecz polepszenia ich politycznego statusu.

Liczba członków IFWM osiągnęła w 1998 r., zdaniem Felipe R. Rojasa, pułap 13 459 osób. Tylko na przestrzeni jednego roku liczba aktywnych członków wzrosła o 2604 osoby. Wydaje się ona jednak zawyżona gdyż wedle tego samego badacza stanowi ona kompilację aktywnych fundamentalistów z takich organizacji jak IFWM, Abu Sajjaf oraz Organizacji Wyzwolenia Islamskich Muzułmanów¹⁷. Zdaniem C. S. Kuppuswamy'ego, powołującego się na dane wywiadowcze armii filipińskiej, w 2003 r. utrzymywano pułap członkostwa na poziomie 12 000 osób, z tego przynajmniej 9000 posiadało broń¹⁸. Identyczną bronią (np. karabinami automatycznymi M-14 i M-16) posługuje się armia filipińska¹⁹. W 2005 r. liczba bojowników grupy zmalała jednak do ok. 9900 osób. Grupa posiadała wówczas ok. 8200 sztuk broni. Większość jej członków pochodziła Maguindanao i Lanao del Sur²⁰.

Organizacja w latach dziewięćdziesiątych utrzymywała na terenie 10 prowincji filipińskich²¹ kilkadziesiąt obozów szkoleniowych. Ramieniem zbrojnym organizacji są Islamskie Siły Zbrojne Bangsamoro. Zdaniem analityków RAND Islamski Front Wyzwolenia Moro wraz ze swymi siłami zbrojnymi tworzył strukturę hierarchiczną, ale grupie nigdy nie udało się utworzyć monolitycznych struktur na terenach, na których działała²². Organy zarządzające grupy składają się z: przewodniczącego, trzech wiceprzewodniczących (do spraw politycznych, wewnętrznych i wojskowych), komitetu

¹⁶ *Moro Islamic Liberation Front. Backgrounder*, http://www.luwaran.com/Home/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=21&Itemid=400, grudzień 2010.

¹⁷ F. R. Rojas, *PCTC Paper on Terrorism (Philippines)*, <http://www.pctc.gov.ph/papers/InternationalTerrorism.html>, sierpień 2010.

¹⁸ C. S. Kuppuswamy, *Philippines. The Moro Islamic Liberation Front imbroglio*, South Asia Analysis Group, Paper no. 765, <http://www.southasiaanalysis.org/papers8/paper765.html>, sierpień 2009.

¹⁹ Istnieją zatem uzasadnione podejrzenia, iż jednym z ważnych źródeł zdobycia owej broni są żołnierze armii filipińskiej, sprzedający ją na „czarnym rynku”.

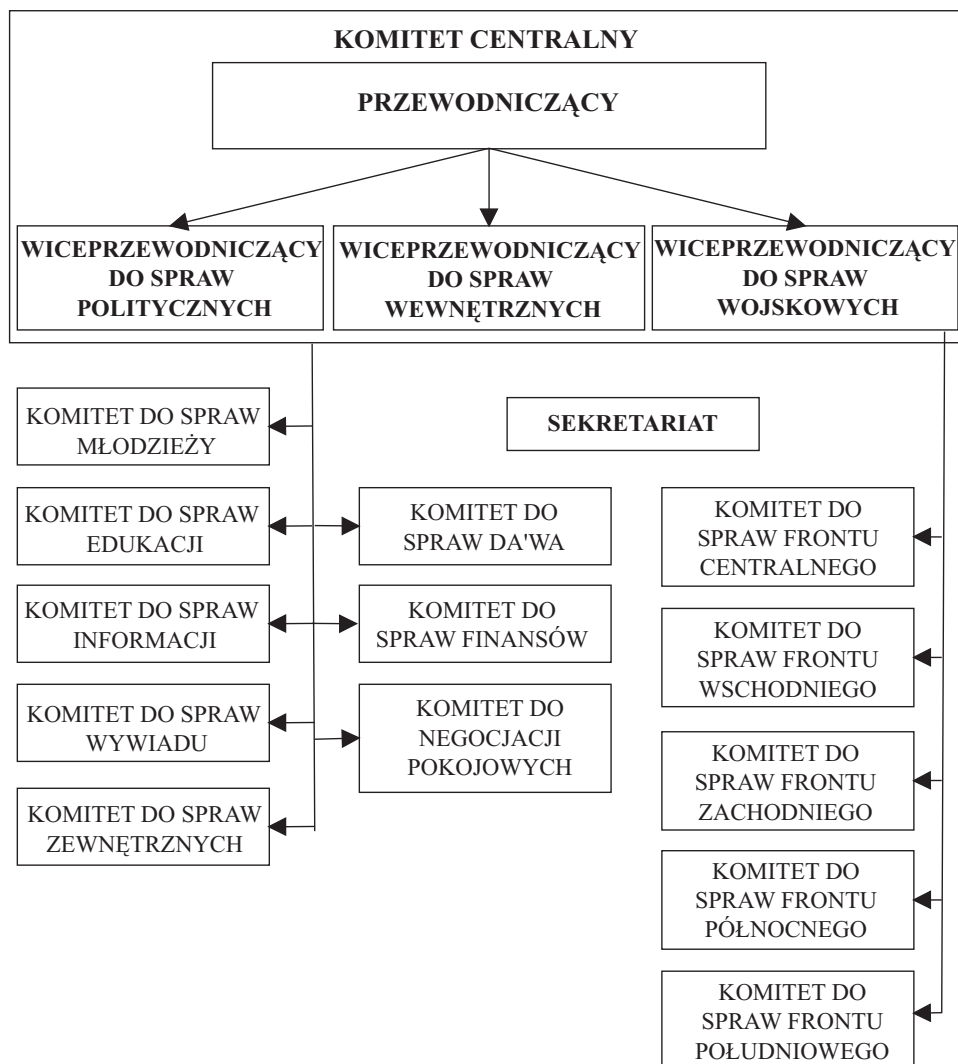
²⁰ R. Amarille, *Government of the Republic*, op. cit., s. 6.

²¹ Maguindanao, Lanao del Sur, Sarangani, Davao del Norte, Davao Oriental, Lanao del Norte, Północne i Południowe Cotabato, Zamboanga del Sur i Sultan Kudarat.

²² P. Chalk, A. Rabasa, W. Rosenau, L. Piggott, *The Evolving Terrorist Threat to Southeast Asia. A Net Assessment*, RAND, Santa Monica 2009, s. 40.

centralnego i sekretariatu. Komitetowi centralnemu podlegają zaś komitety ds. młodzieży, edukacji, informacji, wywiadu, spraw zewnętrznych, *da'wa* (islamskiej propagandy), finansów i ds. negocjacji pokojowych (zob. diagram 1).

Diagram 1. Schemat struktury organizacyjnej Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro (stan na 2008 r.)



Źródło: Opracowanie własne.

Struktura wojskowa grupy zbudowana jest w oparciu o klucz geograficzny. W jej skład wchodzi komitety zajmujące się centralnym, wschodnim, zachodnim, północnym oraz południowym frontem walk grupy. W 2008 r. istniało 14 baz wojskowych IFWM. Ich zestawienie zawiera tabela 1.

Tabela 1

**Zestawienie baz wojskowych Islamskiego Frontu Wyzwolenia
Moro (stan na 2008 r.)**

Numer bazy	Umiejscowienie	Szacowana liczba bojowników
102	Lanao del Sur	1547
103	Maguindanao	1536
101	Maguindanao	1138
113	Zamboanga del Norte	1121
105	Cotabato	586
114	Basilan	254
106	Sultan Kudarat	211
104	Sarangani	359
107	Południowe Cotabato	1028
108	Cotabato	514
112	Davao del Sur	260
109	Bukindon	379
110	Bukindon	357
111	Agusa del Sur	306

Źródło: AFP Intelligence Briefing, Camp Aguinaldo, Manila, January 2008, cyt. za: P. Chalk, A. Rabasa, W. Rosenau, L. Piggott, *The Evolving Terrorist Threat to Southeast Asia. A Net Assessment*, RAND, Santa Monica 2009, s. 41.

W rzeczywistości dowódcy poszczególnych baz posiadają dużą autonomię w zakresie działań operacyjnych. Część z nich (bazy: 102, 103 i 105) odrzuciła nawet wezwanie do partycypacji w procesie pokojowym²³, co świadczyć może o postępującym rozbiściu wewnętrznym Frontu. Komitet centralny takiemu rozpadowi jednak wielokrotnie zaprzeczał.

Bojownicy Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro zdecydowanie częściej w swoich działaniach operacyjnych wykorzystywali taktykę partyzancką niż terrorystyczną. Atakowali głównie posterunki policji i niewielkie oddziały wojskowe przeciwnika. W 2003 r. grupa oficjalnie ogłosiła moratorium na atakowanie celów cywilnych (w istocie wyrzekła się wówczas terroryzmu). Nie zlikwidowano jednak Specjalnej Grupy Operacyjnej dowodzonej przez Akiddina Abdusalama (vel komandora Kiddie'go), odpowiedzialnej za przygotowywanie zamachów bombowych i zabójstwa polityczne.

IFWM w trakcie swego istnienia otrzymywał wsparcie z szeregu źródeł zewnętrznych. Jednym z przykładów może być w tym wypadku grant w wysokości 50 mln pesos przesłany przez członków Stowarzyszenia Braci Muzułmanów z Kataru z przeznaczeniem na budowę szpitala w obozie Abu Bakar w prowincji Maguindanao²⁴.

²³ Ibidem, s. 41.

²⁴ F. R. Rojas, *PCTC Paper on Terrorism (Philippines)*, <http://www.pctc.gov.ph/papers/InternationalTerrorism.html>, sierpień 2010.

Członkowie IFWM utrzymywali kontakty z globalnym ruchem dżihadystów właściwie od momentu powstania organizacji. Relacje te miały jednak ograniczony charakter. Przedstawiciele ruchu z Egiptu, Afganistanu i Sudanu odpowiedzialni byli m.in. za prowadzenie szkoleń terrorystycznych w obozie Abu Bakar. Jednym z nich był Ahmad al-Gamen. Pochodził z Sudanu. W 1995 r. wystąpił z armii sudańskiej i przyłączył się do Al-Kaidy Osamy bin Ladena. W obozie Abubakar odpowiedzialny był za szkolenia w zakresie produkcji i użycia materiałów wybuchowych²⁵. Członkowie IFWM wysyłani byli także na szkolenia wojskowe i studia islamistyczne do Pakistanu.

Znane są także przykłady współpracy bojowników Frontu z terrorystami z indonezyjskiej grupy Dżama'a Islamija. Bazy IFWM były miejscem tzw. bezpiecznego schronienia dla członków powyższej organizacji. Kontakty na tym polu wygasły jednak na przełomie 2003–2004 r. Przywódcy Frontu obawiali się, że dalsze utrzymywanie tego typu kontaktów zaowocować może dalszą radykalizacją grup bojowników i całkowitym rozpadem grupy na małe frakcje²⁶. Istnieją poważne przesłanki wskazujące na współpracę operacyjną pomiędzy IFWM a grupą Abu Sajjaf. Wedle analityków RAND taka współpraca wynikała w szczególności z: relacji klanowo-plemiennych oraz zasad *pintakasi* (a więc obowiązku współpracy pomiędzy członkami danej społeczności lokalnej w obliczu jakiegokolwiek zagrożenia zewnętrznego)²⁷. Przykładem takiej współpracy był wspólny atak na bazę sił powietrznych w Zamboanga w maju 2008 r.

GRUPA ABU SAJJAF – OD ZBROJNEGO DŻIHADU DO ZWYKŁEJ DZIAŁALNOŚCI KRYMINALNEJ

Na początku lat osiemdziesiątych XX wieku do Peszawaru w Pakistanie przybyło niespełna pół tysiąca islamskich fundamentalistów, pochodzących z Filipin. Ich głównym celem stało się dołączenie do afgańskich mudżahedinów prowadzących wówczas walkę z okupującymi Afganistan Rosjanami. Jednym z najbardziej znanych przywódców tej grupy był Ustadz Abduradžak Dżadżalani. Był synem *ulamy* pochodzącego z regionu Basilan. Studiował prawo islamskie na Uniwersytecie w Mekce. Studia ukończył w 1981 r. Po studiach powrócił w strony rodzinne. Dość szybko postanowił jednak czynnie oddać się sprawie islamskiej. W połowie lat osiemdziesiątych udał się najpierw do Libii, a później do Pakistanu²⁸. W Peszawarze w drugiej połowie lat osiemdziesiątych spotkał Osamę bin Ladena. Abduradžak Dżadżalani wraz ze swym młodszym bratem Kaddafim odbywał wówczas trening wojskowy w afgańskim Choście. Na czele obozu, w którym przebywali stał Abdul Rasul Sajjaf. Był on zwolen-

²⁵ Ibidem.

²⁶ Por. P. Chalk, A. Rabasa, W. Rosenau, L. Piggott, *The Evolving Terrorist*, op. cit., s. 44–45.

²⁷ Ibidem, s. 46.

²⁸ Z. Abuza, *Balik-Terrorism: The Return of the Abu Sayyaf*, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, Carlisle, September 2005, s. 2.

nikiem wahhabizmu oraz mentorem Riduna Isamudina²⁹, jednego z przywódców indonezyjskich dżihadystów. Zdaniem Zacharego Abuzy starszy Dżandżalani, za sprawą bliskich kontaktów z Osamą bin Ladenem, wszedł w skład Rady Wykonawczej Islamskiej Brygady Międzynarodowej, która później przerodziła się w organizację znaną pod nazwą „Al Kaida”³⁰.

W opinii Zacharego Abuzy już pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku Abduradžak Dżandżalani stał się zwolennikiem „dżihadu przy użyciu miecza” (*dżihad kital*), którego celem miało być utworzenie w południowej części Filipin państwa islamskiego³¹. Pod koniec dekady lat osiemdziesiątych podjął się wysiłku rekrutacji zwolenników zaprezentowanej przez siebie wizji ułożenia stosunków społeczno-politycznych w tym kraju. W tym celu odbył m.in. szereg podróży do Afganistanu, szukając m.in. wsparcia wśród dżihadystów przebywających blisko granicy z Pakistanem. Znalazł wsparcie także wśród byłych członków Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro (NFWM). Zachary Abuza podaje, że dołączyło wówczas do Dżandżalaniego dziesięciu ważnych członków NFWM. Wśród nich znaleźli się m.in. Ustadz Wahab Akbar, Amilhussin Jumaani i Abdul Aszmad³².

Organizacja Abu Sajjaf (AS) powstała pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku. W 1988 r. nie nosiła jeszcze żadnej nazwy. W 1989 r. Dżandżalani nazwał ją Brygadą Mudżahedinów Walczących o Wolność. Jej utworzenie stało się także wyraźną cezurą związaną z odłączeniem się od NFWM³³. Zdaniem R. C. Banlaoi dla Dżandżalaniego *nom de guerre* podczas kampanii afgańskiej był profesor Abdul Rasul Sajjaf³⁴. Stąd też wzięła się nazwa grupy³⁵. Dżandżalani po raz pierwszy użył publicznie wspomnianej wyżej nazwy w sierpniu 1991 r. Uwagę międzynarodowej opinii publicznej zwrócił wówczas zamach bombowy na M/V Doulos. Zginęło w nim dwóch chrześcijańskich misjonarzy, a 40 osób odniosło rany. Dziewięć miesięcy później – w maju 1992 r. terroryści z AS zamordowali chrześcijańskiego misjonarza na Mindanao. Ten zamach, a właściwie list otwarty Dżandżalaniego, w którym przyznał, iż to organizacja Abu Sajjaf stoi za tym morderstwem, ugruntował w świadomości społecznej fakt istnienia grupy. Swoją bazę AS założyła w Isabela na wyspie Basilan. W 1992 r. otrzymała ona oficjalną nazwę: Obóz Al-Madina Mudżahidin³⁶. Rok później – w maju 1993 r. filipińska armia odbiła ów obóz, zmuszając bojowników AS do przeniesienia się do Patikul na wyspie Sulu. Tam nawiązał ścisłą współpracę z Ghaliben Adnangiem (Komandorem Robotem).

²⁹ Znanego pod pseudonimem „Hambali”.

³⁰ Z. Abuza, *Balik*, op. cit., s. 2.

³¹ Ibidem, s. 2.

³² Ibidem, s. 3.

³³ Potoczną nazwą organizacji używaną na Filipinach była nazwa „Grupa Dżandżalaniego” (Zob. R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group. From Mere Banditry to Genuine Terrorism*, „Southeast Asian Affairs” 2006, s. 248).

³⁴ Ibidem.

³⁵ Błędne jest tłumaczenie, obecne zwłaszcza w literaturze anglosaskiej, nazwy grupy jako „nosiiciel miecza”. Poprawne jest natomiast tłumaczenie owej nazwy z języka arabskiego, które brzmi „ojciec szermierza” (por. J. Torres jr., *Into the Mountain: Hostages by the Abu Sayyaf*, Claretian Publications, Quezon City 2001, s. 35).

³⁶ R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group*, op. cit., s. 249.

W celu przyciągnięcia uwagi świata arabskiego i zwiększenia napływu środków finansowych Dżandżalani przemianował Abu Sajjaf w 1994 r. na Al-Harakatul Al-Islamijja (czyli „Ruch Islamski”). Posunięcie to przyniosło wymierne korzyści i zainteresowanie współpracą ze strony wielu grup islamistycznych. R. C. Banlaoi wymienia wśród nich m.in.: Hezbollah, Dżamaat-i-Islami i Hizbul Mudżahidin (z Pakistanu), Al-Dżama’a Al-Islamijja (z Egiptu), Harakatul Al-Islamijja (z Libii) i algierski Islamski Front Wyzwolenia. Największą pomoc finansową przekazała AS jednak Międzynarodowa Islamska Organizacja Pomocy, kierowana przez Mohammeda Dżamala Kalifa³⁷.

Celem strategicznym organizacji Abu Sajjaf stało się zjednoczenie wszystkich muzułmanów w tym kraju i skupienie ich uwagi na walce o utworzenie państwa islamskiego w regionie Mindanao³⁸. Celem taktycznym wedle wskazówek Abduradžaka i Khadaffiego Dżandżalanich było osłabienie i obalenie lokalnego reżimu poprzez przeprowadzanie ataków terrorystycznych na cele rządowe oraz atakowanie obywateli w tym w szczególności Amerykanów. Kadaffi w swym oświadczeniu z 27 września 2002 r. sformułował jednoznaczne stanowisko w tej sprawie, wzywając „wszystkich wierzących w Jedyne Boga i tych, którzy lękają się dnia sądu ostatecznego do powzięcia ich świętego obowiązku ochrony interesów islamu i zaatakowania swoich wrogów, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych”³⁹.

Głównym ideologiem grupy był Abduradžak Dżandżalani. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku podróżował on po wielu krajach arabskich. W Arabii Saudyjskiej (w Mekce) otrzymał wykształcenie z zakresu prawa islamskiego. Już wówczas wyrażał zainteresowanie koncepcją „dżihadu”. W Peszawarze natomiast uzupełnił studia z zakresu historii islamskiej rewolucji w Iranie. Tam też pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku nawiązał kontakt z Osamą bin Ladenem i innymi dżihadystami⁴⁰. Do czasu swojej śmierci w 1998 r. opublikował osiem kazań (*khutba*), które R. Banlaoi uznaje za podstawowe źródło radykalnej islamistycznej wizji, na której oparta była ideologia Abu Sajjaf⁴¹. W istocie w zawartych w owych kazaniach przemysleniach zauważyć można silne wpływy wahhabickie. Muzułmanie na Filipinach od wieków doświadczali niesprawiedliwości. Wszelkie pokojowe sposoby walki o nią okazały się zawodne. Jedyną szansą przywrócenia godności i poczucia sprawiedliwości społeczności islamskiej pozostał dżihad. Dżandżalani wspominał w swych kazaniach o „większym” (*dżihad al-akbar*) i „mniejszym” (*dżihad al-asgar*) dżihadzie. Wzywał do najwyższego poświęcenia dla sprawy islamu poprzez śmierć męczeńską. Łączył tę ideę w istocie z taktyką zamachów samobójczych, których przedtem nie praktykowano. W swoich kazaniach wskazywał też wrogów muzułmanów. Za

³⁷ Ibidem.

³⁸ E. P. Manalo, *The Philippine Response To Terrorism: The Abu Sayyaf Group*, NPS, Monterey 2004, s. 31; por. A. L. Filler, *The Abu Sayyaf Group. A Growing Menace to Civil Society*, <http://www.satp.org/satporgtp/publication/books/global/filler.htm>, wrzesień 2010.

³⁹ *Abu Sayyaf Group*, Australian Government, http://www.ag.gov.au/agd/WWW/nationalsecurity.nsf/Page/What_Governments_are_doing_Listing_of_Terrorism_Organisations_Abu_Sayyaf_Group, sierpień 2010.

⁴⁰ R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group*, op. cit., s. 251.

⁴¹ Ibidem.

jednego z najważniejszych uznał chrześcijańskich misjonarzy, których oskarżał o prozelityzm⁴².

Abu Sajjaf stała się w istocie grupą równoważącą wpływy Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro i Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro. Znajdując się w cieniu tych dwóch większych grup zwróciła się w stronę przemocy, upatrując w niej jedynej drogi do ustanowienia islamskich rządów na ziemiach zajmowanych przez muzułmanów. Wielu autorów w różny sposób poddaje periodyzacji okres istnienia AS. Mając na uwadze propozycje zgłoszone przez R. C. Banloui i Z. Abuze⁴³ historię AS podzielić można na następujące okresy:

- A. 1988–1991: powołanie do życia organizacji Abu Sajjaf;
- B. 1991–1995: zacieśnianie wpływów z ruchem džihadystów;
- C. 1995–2001: degeneracja Abu Sajjaf;
- D. 2001–2004: okres początków tzw. wojny z terroryzmem;
- E. 2004–do chwili obecnej: dezintegracja grupy.

Zdaniem Rommel C. Banloui głównym założeniem Abduradzaka Dżandżalaniego było stworzenie dobrze zorganizowanej struktury wewnętrznej skupiającej zdyscyplinowanych i fanatycznie oddanych sprawie bojowników. Bazą rekrutacyjną była społeczność młodych, dobrze wykształconych filipińskich muzułmanów, którzy studiowali prawo islamskie w Arabii Saudyjskiej, Libii, Pakistanie i Egipcie⁴⁴.

W opinii Felipe Rojas, komisarza policji filipińskiej, w latach dziewięćdziesiątych, w związku z podjętą wówczas aktywną kampanią rekrutacyjną liczba członków Abu Sajjaf zwiększyła się dziesięciokrotnie – z pułapu 120 osób w 1993 r. do 1150 w 1998 r.⁴⁵ O sukcesie akcji rekrutacyjnej zdecydowały nie tylko techniki propagandowe, ale również kwestie finansowe i przymus psychologiczny. Relacje w ramach frakcji terrorystycznych miały charakter spersonalizowany. Ich członków łączyły zależności rodzinne, przyjaźń z okresu szkolnego czy sąsiedzka zażyłość. Od 2000 r. aż do połowy pierwszej dekady XXI wieku obserwować można było, m.in. dzięki aktywności antyterrorystycznej władz filipińskich, szybki spadek liczby członków AS. Od 2005 r. utrzymuje się ona na podobnym, niskim poziomie około 400 osób⁴⁶. Szczegółowe zestawienie danych dotyczących zmian liczby członków w tym okresie zawiera wykres 1.

Głównym organem zarządzającym AS stała się Islamska Rada Wykonawcza, w skład której weszło piętnastu emirów. Jej kompetencje związane były z planowaniem i nadzorowaniem działalności pozostałych organów organizacji. Na czele Rady stanął Abduradzak Dżandżalani. Organowi temu podporządkowano dwa komitety specjalne: finansowo-edukacyjny i agitacyjno-propagandowy. Nadzorował on funkcjonowanie szeregu lokalnych frakcji organizacji.

⁴² Ibidem, s. 251–252.

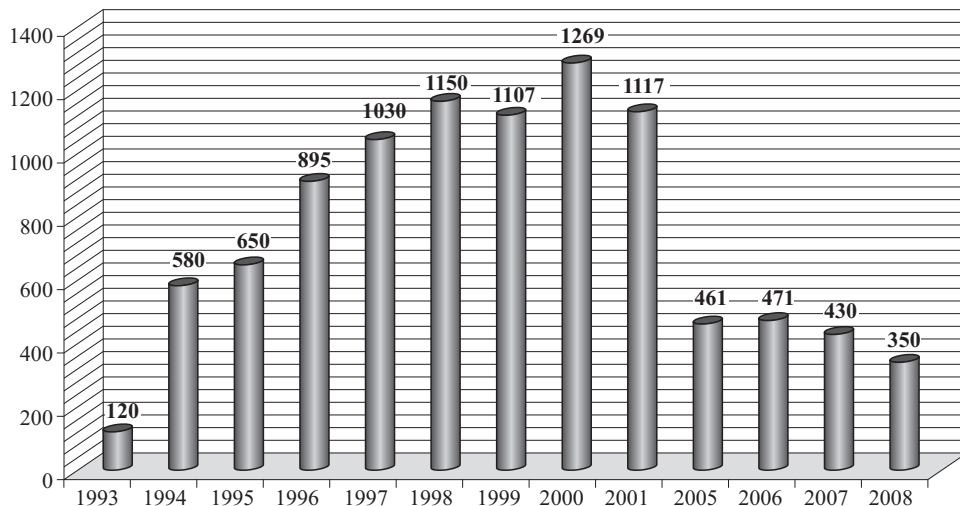
⁴³ Por. ibidem, s. 250; Z. Abuza, *Balik-Terrorism*, op. cit., s. 2–10.

⁴⁴ R. C. Banloui, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 8.

⁴⁵ F. R. Rojas, *PCTC Paper on Terrorism (Philippines)*, <http://www.pctc.gov.ph/papers/InternationalTerrorism.html>, sierpień 2010.

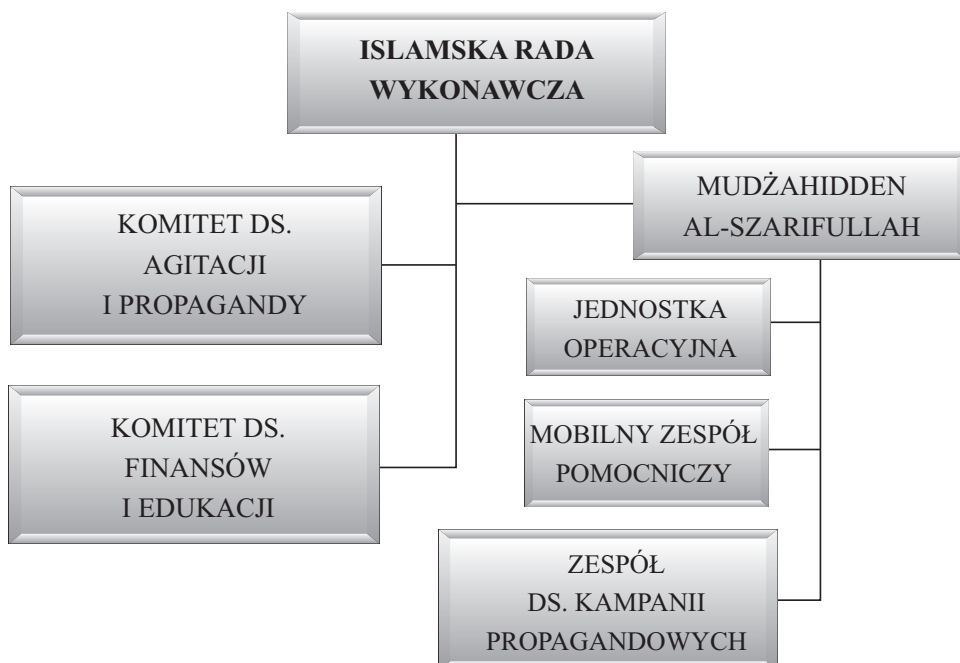
⁴⁶ R. C. Banloui, *The Abu Sayyaf*, op. cit., s. 14.

Wykres 1. Zmiany w zakresie liczby członków organizacji Abu Sajjaf w latach 1993–2008



Źródło: Opracowanie własne na podstawie: F. R. Rojas, *PCTC Paper on Terrorism (Philippines)*, <http://www.pctc.gov.ph/papers/InternationalTerrorism.html>, sierpień 2010 oraz R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 14.

Diagram 2. Model struktury organizacyjnej Abu Sajjaf w okresie kierownictwa Abduradzaka Dżandżalaniego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie: R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 9.

Według Banalaoi AS składała się z dwóch dużych grup członków operujących w prowincjach Basilan i Sulu oraz mniejszej – z regionu Zamboanga. Na czele pierwszej z nich po śmierci Abduradžaka stanął Khadaffi Dżandżalani. Drugiej grupie przewodził zaś Galib Andang (znany także pod pseudonimem Komandor Robot) aż do momentu aresztowania w grudniu 2003 r. Obie grupy podzielone były na mniejsze frakcje. W ramach grupy z Basilan istniało tych frakcji co najmniej dziesięć. W ramach grupy z Sulu było ich nieco więcej bo aż 16.

Grupa z Basilan posiadała przynajmniej 73 członków w roku 2003. Jedną z jej najaktywniejszych frakcji była frakcja Hapilona. W jej skład weszło ok. 30 osób. Podstawowym celem jej aktywności stało się zapewnienie bezpieczeństwa przywódcom grupy. Frakcja Abu Subaji, składająca się z 13 osób była odpowiedzialna za działania o charakterze administracyjnym. Abu Subaja wedle oficjalnych oświadczeń władz został zlikwidowany przez jednostkę specjalną armii filipińskiej w czerwcu 2002 r. Nie udało się jednak potwierdzić tej informacji, gdyż nie znaleziono jego ciała⁴⁷. Tabela 2 zawiera zestawienie frakcji grupy z Basilan.

Tabela 2

Frakcje Abu Sajjaf operujące w regionie Basilan na początku XXI wieku

Nazwa frakcji	Lider frakcji
Frakcja Ampula	Mauran Ampul (Abu Mauran)
Frakcja Aptinga	Abu Apting
Frakcja Danggatila	Mata Danggatil (lub Moto Danggantil)
Frakcja Hapilona	Sahiron Hapilon
Frakcja Insilona	Insilon Hapilon
Frakcja Dżainuddina	Nadżalin Dżainuddin
Frakcja Dżandżalaniego	Hektor Dżandżalani (Abu Abral)
Frakcja Dżaldżalisa	Kalaw Dżaldżalis
Frakcja Salagina	Abu Salagin
Frakcja Masiradzi Saliego	Hamsiradzi Sali

Źródło: R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 11.

Grupa operująca w regionie Sulu w opinii Banlaoi'ego była mniej zwarta wewnętrznie od omawianej powyżej. Składała się z większej ilości frakcji słabiej kontrolowanych i podejmujących także działalność czysto kryminalną (np. porwania dla okupu). Tabela 3 zawiera zestawienie wchodzących w skład grupy frakcji.

⁴⁷ Ibidem, s. 11.

Tabela 3

Frakcje Abu Sajjaf operujące w regionie Sulu na początku XXI wieku

Nazwa frakcji	Lider frakcji
Frakcja Amila	Julius Aminulla Amil
Frakcja Andanga	Galib Andang (komandor Robot)
Frakcja Asiriego	Basiri Asiri
Frakcja Badżji	Datu Panglima Badżja
Frakcja Bauddina	Salapuddin Bauddin
Frakcja Hajudiniego	Nidzmi Hajudinni (komandor Takulong)
Frakcja Hadżiego Radzpała	Hadżi Radzpał (Abu Rajhan)
Frakcja Iridżaniego	Mudżahid Iridżani
Frakcja Dżamala	Jahija Dżamal (Abu Alvarez)
Frakcja Kalima	Pati Kalim
Frakcja Landiego	Kumander Landi
Frakcja Maliego	Sulaiman Mali
Frakcja Saabduli	Nadzmi Saabdula (komandor Global)
Frakcja Sahirona	Radullah Sahiron
Frakcja Saliego	Hesseim Sali
Frakcja Szariffa	Wahid Szariff

Źródło: R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 12.

W grudniu 2003 r. władzom udało się pojmać Galiba Andanga (ps. Komandor Robot). Dalsze aresztowania przywódców organizacji umożliwiły przejęcie władzy w organizacji przez młodszego brata jej założyciela – Khadaffiego Dżandżalaniego.

Duża ilość grup i frakcji wchodzących w skład Abu Sajjaf wskazywać może na brak homogeniczności tejże organizacji. W istocie jednak struktura ta powieliła model funkcjonowania innych organizacji terrorystycznych, w których kluczowym elementem struktury organizacyjnej są niezależnie funkcjonujące komórki terrorystyczne. Zgodzić się należy z opinią Rommela Banlaoi'ego, który stwierdził, iż wiele z powyższych frakcji przyłączyło się do organizacji z innych powodów niż polityczne. Powody te wiążą się m.in. z prestiżem i korzyściami finansowymi. Struktura organizacyjna stopniowo, także z powyższych powodów, ulegała anarchizacji. Po śmierci A. Dżandżalaniego wyraźnej atrofii uległy struktury zarządzające. Proces ten obrazuje diagram 3.

Podstawowy cel strategiczny Abu Sajjaf sformułowany jeszcze przez założycieli organizacji związany jest z walką o utworzenie niezależnego państwa islamskiego, w skład którego miałyby wchodzić obszary zamieszkane przez filipińskich muzułmanów.

Z taktycznego punktu widzenia organizację Abu Sajjaf charakteryzowała wysoka elastyczność wyboru sposobu działania w zależności od obszaru aktywności i rodzaju zagrożeń czy wyzwań, którym podołać muszą jej członkowie.

Diagram 3. Model struktury organizacyjnej Abu Sajjaf po śmierci Abduradžaka Dżandżalaniego



Źródło: R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group and Terrorism in the Southern Philippines Seven Years after 9/11: Threat and Response*, PIPVTR Monograph No. 2, September 2008, s. 13.

W pierwszych dwóch okresach działalności grupy, a więc do śmierci A. Dżandżalaniego, efektywnie łączono taktykę działań partyzanckich i terrorystycznych. Jednym z powodów częstego wyboru taktyki terrorystycznej była relatywnie niewielka ilość broni lekkiej, którą dysponowali członkowie grupy. Do 2000 r. było to zaledwie ok. 400 sztuk⁴⁸. Mniej więcej od połowy pierwszej dekady XXI wieku dysponował nią już praktycznie każdy jej członek. Przejęte w 2007 r. przez armię filipińską arsenały broni AS świadczą o wysokim poziomie technicznym dostępnego terrorystom uzbrojenia. Znalaziono m.in. karabiny snajperskie, noktowizory, kamery termowizyjne. Oprócz tego przejęto nowoczesne środki łączności (m.in. telefony satelitarne) oraz szybkie łodzie patrolowe⁴⁹. Kontakty z dżihadystami z innych struktur terrorystycznych (m.in. z Dżama'a Islamiya) umożliwiły członkom AS zdobycie wiedzy i umiejętności konstruowania improwizowanych ładunków wybuchowych (IED⁵⁰). Jednym z najbardziej znanych członków Abu Sajjaf, odpowiedzialnych za trening terrorystyczny w zakresie konstruowania ładunków wybuchowych (detonowanych z użyciem telefonów komórkowych) był Rohmat Abdurrohman (ps. Zaki). W 2004 r. za sprawą Kadaffiego Dżandżalaniego rozpoczęto szkolenia w zakresie wykorzystania samochodów z improwizowanym ładunkiem wybuchowym (VBIED⁵¹). W 2005 r. powołano nawet do życia specjalny Oddział Miejski, odpowiedzialny za przygotowywanie tego typu operacji⁵².

Rozwój zdolności operacyjnych AS umożliwił rozszerzenie aktywności terrorystycznej na obszar wód morskich. Wykorzystywaniu łodzi z improwizowanym ładunkiem wybuchowym (BBIED⁵³) sprzyjały także żeglarskie umiejętności członków

⁴⁸ Ibidem, s. 14.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ IED – Improvised Explosive Device – improwizowany ładunek wybuchowy.

⁵¹ VBIED – Vehicle-Borne Improvised Explosive Device – samochód z improwizowanym ładunkiem wybuchowym.

⁵² R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf*, op. cit., s. 15.

⁵³ BBIED – Boat-Borne Improvised Explosive Device – łódź z improwizowanym ładunkiem wybuchowym.

organizacji. O skuteczności wypracowanej w pierwszej dekadzie XXI wieku taktyki działań na morzu świadczą ataki na statki pływające pod obcymi banderami, w tym na supertankowiec, w lutym 2004 r.

W procesie rekrutacji nowych członków w AS wykorzystywano szereg różnych technik. Dość często wykorzystywano zachętę finansową. Młodych kandydatów wyszukiwano podczas zawodów sportowych lub zachęcano ich do podjęcia aktywności terrorystycznej udostępniając narkotyki. Uciekano się także do oszustwa i szantażu. Umożliwiano młodzieży przynoszenie broni palnej do obozów szkoleniowych, gdzie robiono zdjęcia, którymi później ją szantażowano. W drugiej połowie pierwszej dekady XXI wieku bazą rekrutacyjną była młodzież związana z Islamskim Frontem Wyzwolenia Moro. Idealistycznie nastawieni młodzi ludzie zniechęceni procesem pokojowym, w którym partycypował IFWM, stanowili w związku z tym łatwy cel działalności rekrutacyjnej AS.

Geneza organizacji Abu Sajjaf i ścisłe relacje pomiędzy jej członkami a przedstawicielami innych części ruchu globalnego dżihadu wskazują na ważne miejsce AS jako tzw. organizacji afiliowanej. Wielu autorów podkreśla istnienie ścisłych relacji pomiędzy AS a Dżama'a Islamiya. Z organizacją Abu Sajjaf związany był także Ramzi Jusef. Był on odpowiedzialny za przygotowanie zamachu terrorystycznego na World Trade Center w 1993 r. przypisywanego Al-Kaidzie. Na początku lat dziewięćdziesiątych prowadził on w regionie Basilan szkolenia dla członków grupy z zakresu przygotowywania ładunków wybuchowych⁵⁴.

Za wsparcie finansowe AS odpowiedzialny był Mohammed Dżamal Chalifa. Jako szwagier Osamy bin Ladena utrzymywał bliskie relacje z przedstawicielami jądra ruchu, skąd otrzymywał środki finansowe na działalność operacyjną własnej organizacji. Poza tym wykorzystywał także sieć organizacji charytatywnych na Filipinach, które partycypowały w finansowaniu AS. Nie są znane dokładne sumy środków finansowych, które trafiły do bojowników Abu Sajjaf. Musiały być one jednak znaczące i wystarczały do podtrzymania aktywności terrorystycznej grupy w szczególności w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Z czasem jednak to źródło finansowania osłabło. AS zajęła się zaś czysto kryminalną aktywnością – w szczególności porwaniami dla okupu oraz handlem bronią.

Wedle danych zebranych przez R. C. Banlaoi AS zaangażowała się w okresie od 1991 do 2000 r. w 378 akcji terrorystycznych. Doprowadziły one do śmierci 288 cywilów. W tym samym okresie w 640 porwaniami uprowadzono łącznie 2076 osób⁵⁵. Dane te wskazywać mogą na prawdziwość tezy, którą rząd filipiński wielokrotnie podnosił odnośnie opisu aktywności Abu Sajjaf. Władze filipińskie twierdziły już wówczas, iż AS przypomina raczej grupę kryminalistów, która włączyła terroryzm do swego *modus operandi*⁵⁶. Teza ta uprawomocniła się w istocie w pierwszej dekadzie XXI wieku.

Jednym z najtragiczniejszych przykładów działań terrorystycznych organizacji AS jest atak na prom przewożący prawie 2000 pasażerów z Manili do Bacolod i Davao

⁵⁴ E. Nagma, *Disarming the Bearer*, op. cit., s. 4.

⁵⁵ R. C. Banlaoi, *The Abu Sayyaf Group*, op. cit., s. 249.

⁵⁶ C. Thayer, *Political Terrorism in Southeast Asia*, „Pointer: Quarterly Journal of the Singapore Armed Forces”, Vol. 29, Nr 4, October–December 2003, s. 58.; cyt. za ibidem.

w dniu 26 lutego 2004 r. Za przeprowadzenie zamachu odpowiedzialny był Arnulfo Alvarado (a właściwie Redondo Cain Delloso)⁵⁷. Przemycił on na pokład promu w odbiorniku telewizyjnym materiał wybuchowy w postaci 3,6 kg TNT. Pozostawił go w sekcji dla najuboższych pasażerów po czym opuścił statek. Ładunek eksplodował po godzinie 23, gdy prom znajdował się w pobliżu wyspy Corregidor. W wyniku eksplozji śmierć poniosło co najmniej sto osób (dokładna liczba ofiar nie jest znana, gdyż ciała wielu pasażerów nie udało się odnaleźć)⁵⁸. Wybór promu, a zwłaszcza sekcji, w której zdetonowano ładunek wybuchowy był przemyślany i miał doprowadzić do maksymalizacji liczby ofiar. Tuż po zamachu odpowiedzialność za jego przeprowadzenie wzięli na siebie przedstawiciele organizacji Abu Sajjaf⁵⁹. Władze filipińskie aresztowały Delloso cztery tygodnie po dacie zamachu.

Kolejny znaczący atak terrorystyczny miał miejsce w dniu 14 lutego 2005 r. Zamach bombowy miał miejsce w dzielnicy Makati (Manila). Skoordinowano z nim ataki w Davao i General Santos na południu Filipin. W Makati za przeprowadzenie zamachu odpowiedzialny był Angelo Trinidad. Po aresztowaniu przyznał się do winy, wskazując jako animatorów całego przedsięwzięcia organizacje Abu Sajjaf oraz Dżama'a Islamiya⁶⁰. Współpraca operacyjna pomiędzy organizacjami islamistycznymi na Filipinach rozwijała się, zdaniem International Crisis Group, już od grudnia 2004 r. za pośrednictwem utworzonej *ad hoc* przez dżihadystów Wspólnej Grupy Operacyjnej⁶¹. W ostatnich kilku latach terrorystyczna aktywność Abu Sajjaf zaczęła słabnąć, ale nie zanikła całkowicie⁶². Jednym z ostatnich przykładów wykorzystania terroryzmu poza tradycyjnym obszarem aktywności grupy był zamach z 25 stycznia 2011 r. w Manili. Ładunek wybuchowy eksplodował pod jednym z miejskich autobusów w finansowej dzielnicy miasta. Śmierć poniosło 5 osób, a 14 zostało rannych⁶³. Zamach, który władze filipińskie przypisały powyższej grupie, jest ewidentnym przykładem podtrzymywania przez nią zdolności operacyjnych do przeprowadzania zamachów terrorystycznych.

WNIOSKI

Narodziny Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro oraz organizacji Abu Sajjaf związane były ściśle z separatystycznymi dążeniami muzułmanów z południowej części Filipin. Założyciele obu powyższych organizacji połączyli dążenia separatystyczne

⁵⁷ S. Elegant, *The Return of Abu Sayyaf*, „Time”, 23 August 2004, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,686107,00.html>, wrzesień 2010.

⁵⁸ Według różnych źródeł liczba zabitych w zamachu waha się pomiędzy 100 a 116 osobami (*Philippines Terrorism*, op. cit., s. 8).

⁵⁹ S. Elegant, *The Return of Abu Sayyaf*, „Time”, 23 August 2004, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,686107,00.html>, wrzesień 2010.

⁶⁰ *Philippines Terrorism*, op. cit., s. 8.

⁶¹ Ibidem.

⁶² W latach 2006–2007 miały miejsce zamachy w Jolo, Makilala, Tacurong oraz Catabato.

⁶³ *Death Toll climbs to five in bus bombing*, CNN, <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asia-pcf/01/26/philippines.bus.bomb/index.html>, 26 stycznia 2011 r.

z islamistycznymi. Walka z niesprawiedliwością, uciskiem społecznym, w istocie także z biedą i brakiem perspektyw łączona była z dążeniem do utworzenia państwa islamskiego, w którym rządziłyby reguły prawa islamskiego.

W obu powyższych przypadkach zauważyć można dwa istotne procesy, uzewnętrzniające się w różnych momentach istnienia obu grup. Pierwszy z nich związany jest z rozpadem czy też dewolucją struktur organizacyjnych. Drugi wiąże się ściśle z pierwszym i dotyczy zwrócenia się w stronę działalności *stricte* kryminalnej i ograniczenia (lub zarzucenia) aktywności terrorystycznej. Na proces dezintegracji obu grup wpływ miała śmierć ich założycieli.

W obu powyższych przypadkach podkreślić należy także brak jakichkolwiek efektów związanych z realizacją fundamentalnych celów wyznaczonych przez „ojców-założycieli” obu grup. Miały na to wpływ zarówno przyczyny obiektywne, jak i subiektywne. Z jednej strony zadecydował o tym brak sił i środków do prowadzenia długotrwałej walki oraz brak poparcia społecznego. Z drugiej zaś strony brak charyzmatycznych przywódców zaowocował wewnętrznymi podziałami i artykulacją celów doraźnych, kosztem strategicznych.

Działalność terrorystyczna związana przede wszystkim z atakowaniem celów cywilnych (w atakach ginęli także muzułmanie) delegitymizowała walkę o szczytne ideały. Rosnąca niechęć społeczności islamskiej na Filipinach do obu grup zaowocowała ograniczeniem skuteczności akcji rekrutacyjnej. Nie bez znaczenia okazały się także wysiłki władz filipińskich, wspartych przez innych członków społeczności międzynarodowej – w szczególności przez władze amerykańskie. Stany Zjednoczone, w ramach tzw. wojny z terroryzmem, efektywnie wsparły władze powyższego kraju w walce z islamskimi separatystami dostarczając m.in. pomoc finansową i techniczną oraz realizując wspólne ćwiczenia antyterrorystyczne w ramach tzw. operacji Balikatan.

Mimo ekstensywnych działań antyterrorystycznych podejmowanych przez władze filipińskie nie udało się, jak dotąd zlikwidować zagrożenia terrorystycznego związanego z aktywnością obu analizowanych grup. Islamski Front Wyzwolenia Moro wyrzekł się co prawda terroryzmu kilka lat temu, jednak prawdopodobny jest powrót do tej taktyki w przyszłości w przypadku braku powodzenia działań na płaszczyźnie wojskowej. Organizacja Abu Sajjaf nie przypomina już efektywnie działającej organizacji terrorystycznej z okresu lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Wchodzący w jej skład islamisci nie wyrzekli się jednak całkowicie walki o swe ideały. Obie grupy uległy wyraźnej dezintegracji, ale istnieją nadal, stwarzając immanentne zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego Filipin.

STRESZCZENIE

Podstawowym celem niniejszego artykułu jest przybliżenie głównych etapów ewolucji terroryzmu islamskiego na Filipinach. Historia Filipin to w istocie historia ruchów separatystycznych. Ruchy te można zdefiniować jako zorganizowane grupy utworzone w celu obalenia legalnie działających władz poprzez działania zbrojne. Islamski ruch secesjonistyczny w południowej części Filipin ma swe korzenie w antykolonialnym oporze filipińskich muzułmanów skierowanym przeciwko Hiszpanom. Ich sprzeciw wzmocniony był destrukcją tradycyjnego modelu władzy i społecznej autonomii oraz promocją nowej religii.

Islamski ruch secesjonistyczny składał się na początku XXI wieku z dwóch głównych części: Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro i grupy Abu Sajjaf. Obu grupom, mającym powiązania z Al-Kaidą, udało się w okresie dwóch ostatnich dekad utworzyć islamistyczny przyczółek w południowej części Filipin. Islamski Front Wyzwolenia Moro (IFWM) był awangardą ruchu secesjonistycznego na Mindanao i sąsiednich wyspach. Grupa ta powstała w 1977 r., kiedy to Haszim Salamat doprowadził do rozłamu w ramach Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro (NFWM), nie akceptując promowanego wówczas umiarkowanego stanowiska grupy w relacjach z rządem filipińskim. W 1987 r. NFWM zdecydował się zaakceptować formalne porozumienie, które oznaczało rezygnację z walki o niepodległość i akceptację zaoferowanej przez rząd autonomii. IFWM to porozumienie odrzucił, a w 2003 r. zrezygnował z działalności terrorystycznej. Grupa Abu Sajjaf powstała dzięki staraniom filipińskiego weterana wojny radziecko-afgańskiej. Od momentu swego powstania w 1991 r. przeszła ona przez wiele kluczowych etapów rozwoju. Z czasem uległa dewolucji, rezygnując w istocie z planu utworzenia państwa muzułmańskiego w południowej części Filipin. Po śmierci Abduradzaka Abubakara Dżandżalaniego w 1998 r. stała się gangiem kryminalistów skupionych przede wszystkim na porwaniach dla okupu. O rozbięciu grupy świadczy aktualnie istnienie szeregu niezależnych w istocie frakcji.

MORO ISLAMIC LIBERATION FRONT AND ABU SAYYAF. THE EVOLUTION OF ISLAMIC TERRORIST ACTIVITY IN THE PHILIPPINES

ABSTRACT

The main aim of this article is to show the evolution of Islamic terrorism in the Philippines. This country has been plagued by insurgencies throughout the history. The Muslim secessionist movement in the Southern Philippines is rooted in the centuries-old resistance of Muslim Filipinos against Spanish colonization. The destruction of the traditional patterns of authority, destruction of communal autonomy and the introduction of a new religion fueled the resistance of the Muslims in Mindanao.

The Muslim secessionist movement is comprised at the onset of the XXI century of two main groups: The Moro Islamic Liberation Front (MILF) and the Abu Sayyaf Group. These groups with links to Al Qaeda have established the Islamic foothold in the Southern Philippines in past two decades.

The Moro Islamist Liberation Front (MILF) have been the vanguard of the Islamic movement in the Bangsamoro homeland in Mindanao and the neighbouring islands. The MILF was officially formed in 1984. Its founder, Hashim Salamat, supported by ethnic Maguindanaos from Mindanao, split few years earlier from the Moro National Liberation Front (MNLF). In January 1987, the MNLF signed an agreement relinquishing its goal of independence for Muslim regions and accepting the government's offer of autonomy. The Moro Islamic Liberation Front refused to accept the accord. MILF has been non active as a terrorist organization since 2003.

Abu Sayyaf was founded by a Philippine veteran of Afghan-Soviet War. It has gone through several iterations since its emergence in 1991. It devolved from an Islamist militant organization bent on creating a separate Muslim state in the southern Philippines to a loose collection of kidnap-for-ransom gangs after the 1998 death of founder Abdurajak Abubakar Janjalani. Now a much leaner group than it was Abu Sayyaf continues to exist as several different factions.